

KOMMUNLEDNINGSKONTOR KLK
Ekonomichef
Håkan Larsson

KOMMUNSTYRELSEN
2025-01-27

Svar på remiss: Alternativ avgiftsmodell för medlemmar i Storsthlm

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att överlämna tjänsteutlåtande daterat den 29 november 2024 till Storsthlm som sitt svar på remiss av Alternativ avgiftsmodell för medlemmar i Storsthlm.

Sammanfattning

Storsthlm är ett kommunalförbund som ägs och styrs av de 26 kommunerna i Stockholms län. Förbundets uppdrag är att främja samverkan och utveckling så att kommunerna bättre kan nå sina mål om välfärd och service för medborgarna.

Förbundet finansierar sin verksamhet genom att dess medlemmar betalar en årlig avgift. Förbundet har arbetat fram en reviderad avgiftsmodell. Storsthlms styrelse beslutade den 24 oktober, § 154, att remittera ärendet till kommunstyrelserna i Stockholms läns kommuner för ställningstagande.

Täby kommun tillstyrker förslaget till ny avgiftsmodell. Främsta anledningen är att den nya modellen på ett bättre sätt fördelar finansieringen mellan länets kommuner. Täby kommun har önskemål om några förtydliganden bl a huruvida den genomsnittliga skattesatsen ska uppdateras årligen samt hur förslaget till reviderad kommunalekonomisk utjämning kommer att påverka avgiftsunderlaget och fördelningen mellan länets kommuner.

Täby kommuns avgift till förbundet ökar i förslaget med 80 000 kronor.

Ärendet

Bakgrund och finansiering

Storsthlm är ett kommunalförbund som ägs och styrs av de 26 kommunerna i Stockholms län. Förbundets uppdrag är att främja samverkan och utveckling så att kommunerna bättre kan nå sina mål om välfärd och service för medborgarna.

Enligt § 24 Avgifter i förbundets stadgar ska respektive medlemskommun varje år erlægga en förbundsavgift i förhållande till sitt avgiftsunderlag. Avgiftsunderlaget är summan av föregående års skatteintäkter och generella statsbidrag med förekommande tillägg eller avdrag¹. För år 2024 är förbundsavgiften beslutad till 0,36 promille av avgiftsunderlaget.

Täby kommun betalar år 2024 1,55 miljoner kronor i avgift till förbundet.

Utredning och förslag till ny avgiftsmodell

På förbundsmötet 2019 väcktes frågan om att hitta en ny avgiftsmodell för kommunernas förbundsavgift baserat på kommunernas invånarantal i stället för skatteintäkter och generella statsbidrag. Kritiken som framförts rörde bland annat att en kommun genom förändring av sin skattesats kan påverka sin avgift till förbundet. Storsthlms kansli fick i uppdrag fram en alternativ avgiftsmodell baserad på respektive medlemskommuns invånarantal.

Styrelsens arbetsutskott beslutade den 29 november 2022, § 355, att remittera förslaget till samtliga medlemskommuner. En modell baserad på antalet invånare hade ett starkt stöd bland många medlemmar, men inte av alla.

Täby kommun valde att inte svara på remissen kring den föreslagna avgiftsmodellen baserat på invånarantal. Kommunen meddelade dock att den accepterade förslaget.

Storsthlms styrelse fick av Förbundsmötet den 23 mars 2023, § 17, i uppdrag att ta fram ett förslag till utvecklad avgiftsmodell, baserad på kommunernas invånarantal, samt lämna förslag på ändring av § 24 i Storsthlms stadgar där avgiften regleras.

¹ Utöver utfallet i den kommunalekonomiska utjämnningen och i LSS-utjämnningen ingår även utfallet enligt Förordning (2001:160) om statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet samt Förordning (2021:848) om statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan.

Storsthlmns styrelse uppdrog den 23 mars 2023 § 15 åt sitt kansli att genomföra en utredning med förslag till alternativ avgiftsmodell. Under våren 2023 anlätade kansliet en extern konsult som i samarbete med ekonomichefsnätverket och en utsedd referensgrupp av ekonomichefer, utredde olika modeller att ha som grund inför framtagande av förslaget.

Följande principer har varit vägledande under arbetet:

- A. Medlemskommun ska inte själv kunna påverka sin avgift.
- B. Det finns grundläggande nytta av medlemskapet i Storsthlm, lika för alla men den är begränsad.
- C. Det finns kopplingar mellan nytta av förbundet och respektive medlems struktur avseende demografi och socioekonomi, något som det mellankommunala utjämningsystemet fångar.
- D. Stockholm stads medlemsavgift är redan initialt hög och bör inte höjas.

Utredningen pekar på fem olika avgiftsmodeller². I utredningen förespråkas *modell fyra* vilken är den som på bästa sätt svarar upp emot uppsatta principer/kriterier utan att leda till mer omfattande förändringar i avgiftsnivån för den enskilda medlemmen.

I korthet går förespråkad modell fyra ut på en avgiftsmodell som är konstruerad med en så kallad grundplåt som är lika i kronor för alla medlemmar. Grundplåten utgör 4 procent av förbundets totala avgiftsintäkt. Storleken på grundplåten är vald för att nå effekten att Stockholms stad inte ska få en ökad avgift. Resterande del av avgiftsförslaget fördelas utifrån respektive kommuns utfall per invånare i den kommunalekonomiska utjämnings³ exklusive inkomstutjämnings men inklusive LSS-utjämnings samt den genomsnittliga skatteintäkten i länet.

Förslagen modell ger en koppling mellan avgiftens storlek och den förväntade nyttan av förbundets verksamhet beroende på demografi och socioekonomisk struktur. Modellen går inte att påverka av den enskilda kommunen via beslut av den egna skattesatsen.

Storsthlmns styrelse beslutade den 24 oktober § 154 att remittera ärendet avseende *alternativ avgiftsmodell för medlemmar i Storsthlm*, till kommunstyrelserna i

² För redogörelse av samtliga förslag hänvisas till bilagan Utredning ny avgiftsmodell. Storsthlm – underlag för remiss, oktober 2024

³ Kostnadsutjämnings och regleringsbidrag/-avgift

Stockholms läns kommuner för ställningstagande. Kommunstyrelser ombeds ta ställning till alternativ avgiftsmodell för Storsthlm senast den 1 mars 2025.

Täby kommuns synpunkter

Enligt Täby kommun speglar förbundets förslag medlemmarnas behov på ett bättre sätt än idag. Det är rimligt att en viss del av avgiften betalas lika per kommun och övriga delar utifrån kommunstorlek och strukturella förutsättningar (demografi och socioekonomi). En strikt invånarbaserad avgiftsmodell vore förvisso enklare och något som Täby kommun tidigare accepterat. Med tidigare brister åtgärdade och med en mer träffsäker profil är den föreslagna modellen att föredra. Vidare är avgiftsunderlaget i förslaget uppdaterat, förenklat och förtydligt jämfört med nuvarande. Detta skapar ökad förståelse och transparens vilket är bra.

Kommunen tillstyrker därför förbundets förslag till ny avgiftsmodell men med önskemål om några förtydliganden enligt nedan.

Att kopplingen till kommunens skattesats har tagits bort är rimligt för att minska påverkbarheten. I förslaget används istället den genomsnittliga skattesatsen i länet för samtliga kommuner. Det framgår inte tydligt i förslaget huruvida denna skattesats ska uppdateras årligen eller ligga fast på 2023 års nivå. Om den uppdateras årligen finns en risk att en enskild kommuns skattehöjning ökar avgiften för samtliga medlemmar utan att nyttan eller behovet av förbundets tjänster nödvändigtvis har ökat. Förbundet kan vid ett sådant scenario förvisso sänka själva avgiftsnivån och därmed inte ta in mer i avgift.

Avgiftsunderlagets konstruktion och innehåll ger förbundet automatiskt mer intäkter vid en positiv utveckling av skatteunderlaget i länet. En viss ökning av avgiften över tid kan vara motiverat för att möta ökade personalkostnader med mera. Det är dock önskvärt att detta faktum tydligt redovisas i förbundets förslag till budget och att avgiftsnivån därmed inte sätts på en högre nivå än vad som är nödvändigt.

I avgiftsunderlaget ingår utfallet i kostnadsutjämningen och LSS-utjämningen. Täby kommun vill dock påpeka att utfallet i dessa poster är relativa givet utvecklingen bland samtliga kommuner och är på inte sätt ett nollsummespel inom länet. För 2023 erhöll kommunerna i länet ett bidrag på 1,6 miljarder i kostnadsutjämningen och erlade en avgift på 3,1 miljarder i LSS-utjämningen. Dessa belopp ändras varje år genom att utjämningen uppdateras utan den att den

relativa fördelningen inom länet nödvändigtvis har förändrats. Minskar länets relativa strukturella läge jämfört med riket minskar avgiftsunderlaget och därmed förbundets avgiftsintäkt (givet samma avgiftsnivå).

Som är bekant har Utjämningskommittén 2022 lämnat ett förslag till förändrad kommunalekonomisk utjämning från och år 2026. Enligt kommitténs beräkningar minskar kommunernas utfall i kostnadsutjämningen med drygt 2 miljarder kronor. I LSS-utjämningen förbättras kommunernas utfall med 0,4 miljarder kronor. Det är en minskning av avgiftsunderlaget med cirka 10 procent. Enlig Täby kommun hade det varit önskvärt om förbundet hade problematiserat kring hur detta slår på avgiftsunderlaget och fördelningen mellan länets kommuner.

Ekonomiska överväganden

Enligt förslag till ny avgiftsmodellen uppgår Täby kommuns medlemsavgift till 1,63 miljoner kronor. Det motsvarar en höjning med 80 000 kronor. Förändring hanteras genom en omprioritering inom befintlig budget.

Katarina Kämpe
Kommundirektör

Håkan Larsson
Ekonomichef

Bilagor

1. Remissbrev, Storsthlm, 2024-10-24
2. Utredning ny avgiftsmodell. Storsthlm – underlag för remiss, oktober 2024

Expedieras

Kommunförbundet Storsthlm

Controller Alexandra Hofmann